

7. Уряд завершує роботу над прогнозом розвитку економіки України на 2014 рік. Укрінформ. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.ukrinform.ua/ukr/news/uryad_zavershue_robotu_nad_prognozom_rozvitku_ekonomiki_ukraini_na_2014_rik__prasolov_1861120.

Шевчук Я.В., Шевчук О.И. Эффективность внедрения государственных программ и их влияние на структурную перестройку экономики страны

Исследована эффективность внедрения государственных программ активизации развития экономики на 2013-2014 гг., утвержденной Кабинетом Министров Украины, и Программы экономических реформ на 2010-2014 гг., "Зажиточное общество, конкурентоспособная экономика, эффективное государство", предложенной Президентом Украины. Проанализировано их влияние на структурную перестройку экономики.

Ключевые слова: структура экономики, экономические реформы, социально-экономическое развитие, модернизация, государственное управление, социально-экономический потенциал.

Shevchuk Ya.V., Shevchuk O.I. Efficiency of implementation of government programs and their impact on the restructuring of the economy.

In the article the efficiency of the implementation of government programs activation of economic development for 2013-2014 approved by the Cabinet of Ministers of Ukraine and the program of economic reforms in 2010-2014 years "Prosperous Society, Competitive Economy, Effective State", proposed by the President of Ukraine, is investigated. Their impact on the restructuring of the economy is analyzed.

Keywords: economic structure, economic reform, social and economic development, modernization, governance, socio-economic potential.

УДК 336.743(477) Ст. викл. Т.П. Бабійчук, канд. екон. наук – Львівська КА

ПРОБЛЕМИ СТАБІЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГРОШОВОЇ ОДИНИЦІ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Забезпечення стійкої національної грошової одиниці є необхідною умовою досягнення цілей розвитку держави, оскільки стабільна національна грошова одиниця виступає першопричиною економічного зростання та сприяє підвищенню добробуту населення країни. А отже, її доцільно розглядати як передумову реалізації курсу євроінтеграції України, адже держава, через відповідні органи, змушена контролювати та вживати заходів щодо зміцнення стабільності своєї грошової одиниці.

Ключові слова: національна грошова одиниця, інфляція, валютний курс, державна економічна політика, інфляційні очікування, валютні ризики, індекс споживчих цін, експортні галузі, імпорт.

Постановка проблеми. Порівняно високі темпи інфляції сьогодні набули характеру закономірної тенденції, при цьому інфляційний "бум" перебуває на підйомі, а інфляційні очікування і надалі зростають. Така інфляційна динаміка не може задовольнити ні владу, ні бізнес, ні населення, тому проблема забезпечення стабільності грошової одиниці України є однією з основних проблем стабілізації української економіки. Вплив глобальних факторів на національні грошові системи безпосередньо визначає рівень стабільності розвитку національних господарств загалом. Фінансова нестабільність має найбільш негативний вплив на фінанси ринків, що розвиваються, до яких належить і Україна. Насамперед, це зумовлено відкритістю української економіки, її залежністю від імпорту енергоносіїв та експортних галузей.

Огляд літературних джерел. Виявлення окремих аспектів стабільності національної грошової одиниці України, пошук шляхів її зміцнення, дослідження інструментів валютно-курсової політики НБУ, що застосовувалися для стабілізації гривні та розгляд інших питань щодо аналізу та вдосконалення державної політики в сфері грошового обігу та кредиту набули відображення у роботах А. Гальчинського, В. Міщенко, В. Стельмаха, О. Береславської, О. Клименка та інших дослідників.

Мета роботи полягає у висвітленні сучасного стану та проблемних аспектів рівня стабільності національної грошової одиниці, аналізі ризиків, які постають перед суб'єктами господарювання внаслідок зміни валютного курсу.

Виклад основного матеріалу. Забезпечення стабільної національної грошової одиниці є одним з головних чинників досягнення стратегічних цілей соціально-економічного розвитку країни, оскільки стабільна національна грошова одиниця виступає першоосовною економічного зростання, а також сприяє підвищенню добробуту населення країни. Звідси випливає, що саме цю позицію розглядають як ключову передумову реалізації курсу євроінтеграції України, що в останні роки набуло широкого значення та стало актуальним, адже держава повинна контролювати та вживати заходів щодо зміцнення стабільності в усіх аспектах, зокрема стабільності своєї грошової одиниці.

Відповідно до Конституції України основною функцією Національного банку є забезпечення стабільності грошової одиниці України. У цьому випадку Центральний банк України має виходити із пріоритетності досягнення та підтримки цінової стабільності в державі [1].

Основною складовою державної економічної політики є грошово-кредитна політика, яка спрямована на забезпечення ефективного функціонування економіки. Саме тому у процесі її реалізації, основну увагу приділяють, насамперед, цінній стабільності, головним критерієм якої виступає динаміка індексу споживчих цін. Не менш важливим напрямком є також стабільність обмінного курсу. Проте найзагальнішою і найскладнішою проблемою у досягненні збалансування розвитку всіх секторів фінансового ринку є успішне функціонування національної валюти.

Зміни в економіці зумовлюють необхідність постійного відстеження та аналізу ситуації на ринку для забезпечення стабільності як національної грошової одиниці, так і економіки загалом. Відповідно до основних засад грошово-кредитної політики на 2013 р., Національний банк України для виконання своєї основної функції поставив перед собою пріоритетне завдання для підтримки стабільності в державі, критерієм якої розглядають поступове зниження приросту індексу споживчих цін у 2014 р. з подальшим утриманням. Річний показник приросту індексу споживчих цін у 2013-2014 рр., має стабілізуватись в межах 4-6 %, а починаючи з 2015 р. – утримуватись в межах 3-5 % [7].

Стабільні ціни є необхідною, проте недостатньою монетарно-фінансовою умовою успішного функціонування економіки. Основними засадами грошово-кредитної політики визначено, що в 2013 р. і в подальших роках, реалізація грошово-кредитної політики здійснюватиметься на засадах монетарного режиму, що базується на цінній стабільності. Монетарний режим може бути ефектив-

ним лише за умов наявності стійкої фінансової системи. Зазначене передбачає дотримання певних принципів, серед яких доцільно виокремити такі [8]:

- безумовна пріоритетність цілі щодо цінової стабільності та підпорядкування їй усіх інших цілей та завдань;
- орієнтація на середньотермінову перспективу;
- відсутність зобов'язань щодо утримання на певному рівні, або в певних межах обмінного курсу гривні (водночас буде застосовано заходи щодо уникнення істотних змін);
- тісна співпраця з Урядом;
- прозорість діяльності НБУ перед суспільством.

Стабільна грошова одиниця, а також ужиття заходів, спрямованих на розвиток та посилення стійкості банківської системи в Україні, сприяли продовженню тенденцій до розширення ресурсної бази банків. Зокрема, у першому півріччі 2013 р. спостерігалось збільшення обсягу депозитів населення, вкладів в національній валюті порівняно з коштами в іноземній валюті, обсягу коштів уряду України в національній валюті на рахунках у Національному банку України.

Покращення ринкових очікувань та зниження вартості кредитних ресурсів сприяли інвестиційній активності. За I-й квартал 2013 р. спостережено зростання капітальних інвестицій, воно становило 3 % у річному вимірі. Частка кредитів банків, як джерела фінансування капітальних інвестицій у цей період, зроста майже удвічі і становила 25 % (12,6 % – у I-му кварталі 2012 р.) У номінальному вираженні кредити банків у структурі капітальних інвестицій збільшилися в 2,1 раза. Найбільші темпи приросту капітальних інвестицій були зафіксовані в переробній промисловості (12,8 %) та сільському господарстві (10 %) [8].

Позитивним є збільшення припливу прямих іноземних інвестицій до України, значна частка яких була спрямована у реальний сектор економіки. За даними Держстату, у I кварталі 2013 р. в економіку України іноземними інвесторами вкладено 1559,7 млн дол. США прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу), що становить 176,2 % до відповідного періоду 2012 р. [8]. Проте кредитна активність банків поки що відновлюється недостатньо високими темпами, що пов'язано, насамперед, із наявністю значних зовнішніх ризиків та невизначеністю щодо подальшого розвитку ситуації на ринках [7].

Варто зазначити, що, зважаючи на тенденції щодо докладання всіх зусиль в контексті підтримки стабільності гривні (зокрема, позитивні), у суспільстві спостерігається недовіра до національної валюти, яка, своєю чергою, породжує та підтримує високий рівень доларизації економіки України. Зниження доларизації економіки може відбуватись через поглиблення диференціації нормативів обов'язкового резервування. У цьому напрямку Національним банком України уже зроблено перші кроки. Так, вносять зміни щодо формування обов'язкових резервів банками України. Комерційні банки мають зберігати кошти на окремому рахунку в Національному банку України тепер у розмірі 60 % від суми обов'язкових резервів, що сформовані за попередній звітний період резервування [7].

Оптимізація порядку формування обов'язкових резервів на початок дня та умов звернень банків за підтримкою ліквідності через надання кредиту овер-

найт також може стати передумовою стимулювання банків до відповідальнішого ставлення до управління ліквідністю.

З метою переходу до режиму, що базується на ціновій стабільності Кабінет Міністрів України та Національний банк України реалізують Спільний план, який передбачає вжиття заходів щодо визначення середньотермінових орієнтирів стосовно інфляції, створення високоліквідного та високоефективного фінансового ринку, збалансування державних фінансів, проведення виваженої соціальної політики та подальшої лібералізації ціноутворення. Крім цього, розвиток внутрішнього фінансового ринку зменшуватиме попит суб'єктів господарювання на зовнішні запозичення, що знижуватиме зовнішню вразливість економіки та сприятиме зменшенню зовнішніх ризиків, оскільки рівень стабільності грошової одиниці визначається рівнем стабільності цін на товари та послуги і стабільності обмінного курсу.

Потужне зниження курсу гривні відбувається в умовах безпрецедентного зниження обсягів виробництва в ключових галузях важкої промисловості України. Водночас необхідно наголосити, що значні масштаби доларизації економіки України тягнуть у собі серйозні загрози для національної грошової системи не так через ризики, яких сьогодні зазнає обіг долара як провідної світової валюти, як через обмеження можливостей повноцінного монетарного регулювання економіки, що виникають за умов паралельного перебування в обігу на рівні з національною грошовою одиницею іноземної валюти. Тому доларизація економіки України як результат фінансової глобалізації є явищем більшою мірою негативним, хоча цілком об'єктивним.

Необхідно усвідомлювати, що остаточно подолати таке явище як доларизація в умовах наростання впливу глобалізаційних процесів на вітчизняну економіку навряд чи можливо. Тому необхідно мінімізувати його роль, насамперед, у внутрішньому господарському житті країни та посилити заходи щодо стабілізації національної грошової системи.

Адміністративна заборона на здійснення операцій з іноземною валютою населенням і в банківському секторі навряд чи дасть позитивні результати. Навпаки, примусові заходи доларизації можуть лише спричинити масштабний відтік капіталу та значне збільшення обсягів операцій на чорному валютному ринку. Необхідно створити економічні підстави для всіх суб'єктів ринку, які визначали б доцільність відмови від використання іноземної валюти у внутрішньому грошовому обігу. Такими підставами можуть бути: підвищення довіри до вітчизняної банківської системи, зокрема, шляхом збільшення сум гарантованого повернення вкладів громадян у національній валюті; поступовий перехід до повної конвертованості гривні; розвиток ринку національних цінних паперів, номінованих у національній валюті.

На сучасний момент немає потрібної бази для забезпечення стабільності національної одиниці України. Для цього необхідні значні зміни у сфері управління інфляційними процесами та подолання суперечностей в політиках НБУ та владних органів.

Висновки. Національному банку України необхідно проводити заходи щодо забезпечення стабільності гривні як монетарної передумови і фактора

економічного зростання на інвестиційно-інноваційній основі, з урахуванням можливих змін зовнішньої та внутрішньої кон'юнктури і змін в інституційному середовищі, оскільки стабільність грошової одиниці включає внутрішню і зовнішню стабільність, яка відображається у динаміці інфляції та обмінного курсу. Для подолання інфляції, насамперед, потрібно стимулювати вітчизняне виробництво. Також необхідно більш жорстке регулювання цін з боку держави, скорочення державних витрат, зокрема управлінських та представницьких витрат. Для того, щоб привести гривню до стабільного функціонування не лише в короткотерміновому, а й довготривалому періоді, щоб максимально підвищити довіру до неї, Національному банку України необхідно зміцнити довіру до його діяльності, удосконалити та посилити систему комунікацій з громадськістю за допомогою більш детального роз'яснення цілей грошово-кредитної політики та заходів щодо їх досягнення. Таким чином він зможе отримати суспільну підтримку своїх дій, а, отже, формувати на ринку позитивні очікування.

Література

1. Про Національний банк України: Закон України від 20 травня 1999 р., № 679-XIV. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://zakon.rada.gov.ua/>.
2. Про деякі питання регулювання грошово-кредитного ринку: Постанова Правління Національного банку України від 19 червня 2012 р., № 248. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://zakon.rada.gov.ua/>.
3. Береславська О. Стабільність гривні: об'єктивна реальність чи вимушена необхідність? / О. Береславська // Вісник Національного банку України. – 2012. – № 3. – С. 6.
4. Гальчинський А. Стабільність гривні та проблеми її забезпечення // Економіка України : політико-економічний журнал. – 2004. – № 2. – С. 4-11.
5. Клименко О.І. Об'єктивна необхідність удосконалення монетарної політики України в сучасних умовах / О.І. Клименко. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Dutp/2011_1/txts/Klimenko.pdf.
6. Міщенко В.І. Роль Національного банку України в забезпеченні стабільності національної грошової одиниці / В.І. Міщенко, В.С. Стельмах. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://dspace.uabs.edu.ua/handle/123456789/2978>.
7. Бюлетень Національного банку України (235). [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document;jsessionid=9E6B0C1F48B3FD9F8C8987F1B4439B1E?id=125160>.
8. Монетарний огляд. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=119381>

Бабийчук Т.П. Проблемы стабильности национальной денежной единицы Украины в современных условиях

Обеспечение устойчивой стабильности национальной денежной единицы является одним из главных факторов достижения стратегических целей социально-экономического развития страны, поскольку стабильная национальная денежная единица выступает первоосновой экономического роста, а также способствует повышению благосостояния населения страны. Отсюда следует, что именно эта позиция рассматривается как ключевая предпосылка реализации курса евроинтеграции Украины, что в последние годы получило широкое значение и стало актуальным, ведь государство через соответствующие органы должно контролировать и принимать меры по укреплению стабильности во всех аспектах, в том числе стабильности своей денежной единицы.

Ключевые слова: национальная денежная единица, инфляция, валютный курс, государственная экономическая политика, инфляционные ожидания, валютные риски, индекс потребительских цен, экспортные отрасли, импорт.

Babiychuck T.P. The problem of the stability of the national monetary unit of Ukraine in modern conditions

Sustainable stability of the national currency is one of the main factors in achieving the strategic goals of socio-economic development of the country as a stable national currency unit acts as a fundamental principle of economic growth, and also contributes to the welfare of the population of the country. It follows that this position is considered as a key prerequisite for implementation of the course of Ukraine's European integration in recent years has been widely value and became relevant because the state through appropriate bodies shall monitor and take measures to strengthen the stability in all aspects, including the stability of its currency.

Keywords: national monetary unit, inflation, exchange rate, public policy Economics, inflation expectations, exchange risks, the consumer price index, export industries, imports.

УДК 336.142:658.15(477)

Викл. Н.З. Бородіна, канд. екон. наук –
Львівська державна фінансова академія

БЮДЖЕТУВАННЯ – СУЧАСНИЙ ІНСТРУМЕНТ ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Визначено сутність поняття "бюджет" і "бюджетування", їхню роль в управлінні підприємством. Визначено основне призначення бюджету. Розглянуто теоретичні та практичні засади бюджетування як невід'ємної складової процесу планування на підприємстві. Визначено завдання, які виконує бюджетування у процесі реалізації. Досліджено можливі переваги від бюджетування фінансово-господарської діяльності для підприємства.

Ключові слова: бюджет, бюджетування, планування, управління.

Постановка проблеми. Сьогодні в умовах нестабільної економічної ситуації сучасне підприємство зіткнулося з великою кількістю проблем виробничого, фінансово-економічного, ринково-збутового характеру. Посилення конкуренції, непередбачуване ринкове середовище, глобалізаційні процеси потребують роботи щодо забезпечення життєдіяльності підприємства. При цьому особливе значення набуває бюджетування.

Бюджетування, як ефективний інструмент управління, довів свою життєздатність у країнах із розвинутою ринковою економікою і повинен зайняти належне місце у системі планування українських підприємств.

Актуальність цієї проблеми, її теоретична і практична значущість обумовили вибір теми, його мету і завдання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Переважна більшість праць з цієї проблематики належить зарубіжним фахівцям із фінансового менеджменту та питань фінансового планування, серед них: Г. Андерсон, Р. Брейлі, Р. Дафт, Е. Джонс, Д. Ірвін, Т. Карлін, С. Майерс, Д. Міддлтон, Ш. Міллз, Б. Нідлз, Дж. Сігел та ін. Але використовувати західні концепції без їх адаптації до вітчизняних умов господарювання є недоцільним через наявність істотних національних особливостей менеджменту, системи обліку й звітності, рівня інформаційного забезпечення.

Певні напрацювання, які пов'язані з визначенням бюджету як важливого елемента системи управління підприємством та з теоретико-методологічними аспектами впровадження бюджетування в діяльність вітчизняних суб'єктів госпо-